

Sokolstvo na konjima

Piše: ŽELJKO IVELJIĆ

Fotografije: GRADSKI MUZEJ VUKOVARA
DRŽAVNI ARHIV U VUKOVARU

Konjanički sokol u Vukovaru prvi put je javno nastupio prigodom javne vježbe Hrvatskog sokola koja se održala na drugi dan Božića, 26. prosinca 1925. u Hrvatskom domu

Društva Hrvatskog sokola prvenstveno su bila osnovana radi pokretanja i širenja tjelovježbe, a poslije da budu škola i rasadnik za šire sportske aktivnosti. Osim tjelovježbenog odjela, društva Hrvatskog sokola razvijala su i druge odjele. Zahvaljujući svemu tome, sokolska organizacija i njeni članovi imali su ogroman utjecaj na razvoj svekolikog života u cijeloj Hrvatskoj, pa tako i u Vukovaru.

Inicijativa razvoja konjogojstva i konjaničkoga športa potekla je iz najpozzvanijega faktora za hrvatske konjaničke prilike - iz hrvatskoga konjaničkoga sokolstva. Već u početcima razvoja većega broja društava Hrvatskog sokola, razvijaju se sokolski konjanički odjeli, a poslije i Hrvatska konjanička društva.

Odvajanjem i osamostaljenjem Hrvatskog sokolskog saveza od Sokolskog saveza Srba, Hrvata i Slovenaca (Jugoslavenskog sokolskog saveza), 28. svibnja 1922. u Zagrebu, počinju se osnivati i hrvatska sokolska konjanička društva.

Osnovni je cilj i zadaća hrvatskog sokolstva bilo podizanje narodne svijesti, te obučavanje tjelovježbe, a konjanici su to obavljali na konju. Stjecali su simpatije za sokolstvo tjelovježbenim manifestacijama u različitim mjestima Hrvatske, pa i u Vukovaru. Konjaničko sokolstvo trudilo se da sav svoj rad posveti priredbama kojima će opravdati svoje postojanje.

Osnivačka skupština u listopadu 1925.

Svrha tjelovježbi je bila da učini konjanika okretnim, da poboljša njegovu volju, snagu, spretnost i ustrajnost, da smanji njegove tjelesne nedostatke ili loše navike. Redovne vježbe koje su izvodili konjanici bile su kretne kojima se konjanika brzo moglo (bilo pješice ili na konju) uvesti u određen oblik. Obuka je obuhvaćala sljedeće cjeline: proste vježbe na mjestu (izmjena stava i položaja, poskoci, okreti, gibanja i izdržaji) i s mjesta (stupanje i trčanje) te vježbe sa spravama.

Obučavanje konjaničkoga sokola na konju obuhvaćalo je osnovne pojmove o jahanju (vrste konjskoga hoda, vođenje konja, uzjahanje i sjahanje, sjed i dr.), tjelovježbu i voltežiranje na konju, jahanje na jahaonici i savladavanje prepreka, rukovanje hladnim oružjem na konju, počasti na konju i vježbe u četi na konju.

Konjanički sokoli podučavali su se u jahanju na povodcu,

slikovitom jahanju, ispitu poslušnosti za konje skakače, lovnom skakanju preko različitih prepreka, a izvodile su se i konjičke, viteške (karusel) i druge igre. Popularno je bilo izvođenje vještina kojima se (uvježbavanjem) povećavala sigurnost jahača u raznim nepredviđenim situacijama. To su bile vježbe nazvane i sistematizirane pod imenom voltežiranje (razne promjene načina sjedenja na konju, okreti, kruženja, provlačenja...) izvođene u polaganom galopu.

Na konjičkim sokolskim priredbama vježbalo se sa sabljama, lukovima i kopljima, gađalo se u prstenac te održavalo natjecanje u preskakanju različitih prepreka i prepona, konjskim trkama, skupnom i lovačkom jahanju te drugim disciplinama.

Nakon kraćih priprema 18. listopada 1925. sazvana je osnivačka glavna skupština novog društva u Vukovaru. Na njoj su pročitana pravila Hrvatskog konjaničkoga sokola iz Zagreba, koja su sa nekim sitnim izmjenama izglasana kao pravila društva iz Vukovara. Izabrani odbor se konstituirao ovako: starješina Marko Matković, zamjenik starješine Gustav Mizler, tajnik ing. Jaroslav Schell, blagajnik Franjo Balazić, vođa Stjepan Majurđić, učitelj jahanja Stjepan Kizler i Gjuro Rapp, pročelnik kulturno-prosvjetnog odsjeka Gašo Grgoković, gospodar Andrija Kajba, društveni veterinar Metzinger te odbornici Stj. Reizendorf i Slavko Gretschnl. Od tada su u Vukovaru dva Hrvatska sokola - pješački i konjanički.

Ubrzo je započelo vježbanje s mačevima, tripud tjedno. Osim toga, održavale su se svake nedjelje popodne jahaće vježbe na vukovarskom Sajmištu. Za vrlo kratko vrijeme postignuti su zamjetni rezultati kako u vježbanju s mačevima, tako i u jahačkim vježbama. Uspjeh bio bi još i veći da je društvo imalo na raspolaganju dovoljan broj konja za vježbanje.

Hrvatski konjanički sokol u Vukovaru u početku je imao 18

Upravni odbor društva 1926. godine. Sjede slijeva: ?, Ivan Majurđić, Marko Matković, Jaroslav Schell, Franjo Balazić, ?. Stoje slijeva: Gustav Posavec, Stjepan Rapp, Franjo Reizendorf, Andrija Kajba, Stjepan Kizler, Stjepan Reizendorf i Franjo Husar

1. Svesokolski slet u Zagrebu 2. i 3. rujna.

Antun Tuna Poić (desno) član Srijemskog sokola iz Vukovara (Svesokolski slet u Zagrebu 2. i 3. rujna 1906.)

izvršujućih i četiri podupiruća člana, a konjičke odore je imalo četvero članova. Poštovanjem trajne vrijednost konjičkoga športa htjelo se produbiti smisao za konjogojstvo u Vukovaru te organizirati jedan pokret koji je davao priliku za tjelovježbu ljudi preko konja.

Svoje redovite godišnje javne vježbe, za koje je u pravilu vladao veliko zanimanje, u samom početku djelovanja Hrvatski konjanički sokol održavao je u vatrogasnom spremištu, na nekim prilagođenim terenima, a ponekad na sportskom igralištu (stadionu).

Sukob orjunaša i Sokola

Konjanički sokol prvi put je javno nastupio prigodom javne vježbe Hrvatskog sokola koja se održala na drugi dan Božića, 26. prosinca 1925. u Hrvatskom domu. Konjanici su tom zgodom izveli dvije vježbe s mačevima (sablama), koje su se općinstvu toliko svidjele da su je morali ponoviti.

Prvi puta je društvo nastupilo na konjima izvan Vukovara u nedjelju 16. svibnja 1926. prigodom izleta, odnosno jahačke vježbe, u Sotinu i u Dobroj Vodi. Cijelim putem izvodili su vukovarski konjanici razne vježbe sa i na konjima. Vježbe je vodio i njima upravljao učitelj jahanja Stjepan Kizler. U Sotinu su konjanici stigli popodne, gdje je bio odmor, a nakon toga krenuli su natrag. Nakon toga su konjanici pošli preko Lušca do Dobre Vode u susret pješačkim sokolicama i sokolovima, koji su ondje vježbali i vratili se zajedno u grad.

Društvo je sudjelovalo 14. i 15. srpnja 1926. na 20. godišnjici rada mitrovačkoga Hrvatskog sokola. Uz vukovarsku, nastupila je i zagrebačka konjica. Vukovarci su pojedinačno bili napadnuti već prve večeri. Drugoga dana oko 200 orjunaša je kre-

nulo na članove vukovarskoga Hrvatskog konjaničkog sokola. Konjanički sokoli su u samoobrani izvukli sablje i potjerali napadače. Nakon što je izbio otvoren sukob između orjunaša i vukovarskih sokolskih konjanika, Andriju Kajbu je mitrovačko redarstvo uhapsilo. Zbog nedolaska na posao izgubio je radno mjesto činovnika okružne financijske uprave, a bez službe je ostao i Kazimir Lucić.

Početak 1927. Skupština je izabrala novi društveni odbor koji su činili starješina Gustav Mizler, vođa Stjepan Kizler, tajnik Kazimir Lucić, blagajnik Franjo Balažić, gospodar Ivan Terzić, veterinar Stjepan Metzinger i odbornik Antun Gottfried mladi.

Hrvatski konjanički sokol u Vukovaru održao je 5. lipnja 1927. svoju prvu javnu vježbu. Veliko nevrijeme omelo je uspjeh ove javne vježbe. Na javnu vježbu stiglo je i devet konjaničkih sokola iz Zagreba koji su bili srdačno primani. Osim njih sudjelovala je aktivno na vježbi i fanfara vukovarskoga Hrvatskog sokola. Sama priredba morala se održati u zatvorenim prostorijama Hrvatskoga doma, a ne kako je bilo predviđeno u vrtu svratišta „K lavu“. Zbog premalog prostora Hrvatske čitaonice i manje dvorane Hrvatskoga doma, priredba je morala biti odgođena za večernji termin, kada je velika dvorana bila slobodna.

Na V. sletu Hrvatske sokolske župe Strossmayer koji je održan 18. i 19. lipnja 1927. u Osijeku, u povorci je sudjelovao i Hrvatski konjanički sokol iz Vukovara. Na javnoj vježbi koja je održana popodne drugoga dana, na sletištu kod retfalačkoga dvorca, nastupili su i sokolski konjanici. Konjanički naraštaj iz Vukovara nastupio je u vježbi sa sabljama i kasnije u vježbi s kopljima.

Posveta zastave, Vukovar rujna 1928.

Marko Matković u odjelu hrvatskog konjaničkog sokola (desno)

Hrvatski konjički sokol u Vukovaru započeo je 15. rujna 1928. svečanost povodom posvete društvene zastave. Proslavi su se pridružili i Hrvatsko pjevačko društvo „Dunav“, Dobrovoljno vatrogasno društvo s fanfaram i Hrvatska obrtna zadruga.

Priredba velikog stila u Vukovaču

Drugoga dana su stigli i sokoli iz Iloka, Ilače, Mitrovice, Vinkovaca, Osijeka, Rume, Petrinje, Zagreba, kao i seljački sokoli iz okolnih sela. Nakon što je pater Gilbert posvetio zastavu, predao ju je kumi, a ona ju je predala starješini Mizleru. Poslije svečanosti pred crkvom se ponovno svrstala povorka te krenula kroz ulicu Šamac i Donju Malu prema Hrvatskom domu, gdje je bio mimohod zastavama.

Istoga dana poslije podneva održana je na Olajnici javna vježba s konjaničkim natjecanjima. Kod viteške igre Prstenac natjecalo se osam sokolskih konjanika. Prvu nagradu, kompletnu oglavinu s uzdama, osvojio je Jurašek, drugu nagradu, jahački štapić sa srebrnom drškom, osvojio je Hauk, dok je treću nagradu, par lijepih mamuza, osvojio Buzić.

Pod predsjedanjem starješine Mizlera održana je 10. ožujka 1929. redovita skupština Hrvatskog konjaničkog sokola u Vukovaru. Po prvi puta se pojavljuju dvije liste za izbor novih članova i odbor. Prebrojavanjem su u odbor izabrani starješina

dr. Franjo Gruber, zamjenik starješine ing. Augustin Halas, tajnik Ivar Jurašek, blagajnik Đuro Eder, pročelnik kulturno-prosvjetnog odsjeka Gašpar Grgoković, gospodar Stjepan Rapp te odbornici ing. Oto Stubenvol, Jakob Treer, Antun Živković i Josip Gerber.

Konjanici Hrvatskog sokola održali su 29. rujna 1929. priredbu velikoga stila u Vukovaru i pohvalno je da su ondašnji konjanici umjeli provesti dobru organizaciju oko te priredbe i da su okupili većinu kvalitetnih konjanika. Prvo nagradno natjecanje održano je pred 2000 gledatelja.

Započelo se s pojedinačnim natjecanjem u preskakanju prepona (prepreka). Natjecalo se osam jahača u preskakanju pet prepreka od 1 m visine i 1,50 širine. Prvu nagradu, jahački štap sa srebrnom drškom osvojio je Otrok, a drugu nagradu, počasnu diplomu, osvojio je Jurašek. U drugoj natjecateljskoj točki na stazi dužine 2500 metara održano je postiljonsko jahanje. Prvu nagradu, srebrni privjesak za uru, dobio je Jurašek, a drugu, počasnu diplomu, dobio je Moritz.

Najvažnija i najzanimljivija točka koja je održana bilo je lovno jahanje na stazi duljine 6 km. Prvi je stigao na cilj Moritz i osvojio sablju. Drugi je stigao Otrok i osvojio mamuzu, dok je Jurašek dobio počasnu diplomu. Natjecalo se pod vodstvom učitelja, konjičkoga majora u mirovini Fedora Rogulića, čija je bila osobita zasluga za njihov uspješan rad.

Uoči ukidanja Hrvatskog sokolskog saveza u Hrvatskom konjaničkom sokolu iz Vukovara vježbalo je 9 žena, 42 muškarca i 7 naraštajaca. Nakon donošenja Zakona o osnivanju Sokola Kraljevine Jugoslavije na skupštini društva koja je održana 21. prosinca 1929., uslijedila je likvidacija Hrvatskog konjaničkog sokola u Vukovaru.

IZVORI:

Gradski muzej Vukovar, Zbirka dokumenata,
Hrvatski sokol, Glasilo Hrvatskog sokolskog saveza,
Iveljić, Željko, Hrvatski konjanički sokol u Vukovaru, Vukovar, 2017.
Iveljić, Željko, Tjelovježbene udruge istočne Hrvatske do 1929. godine, Vinkovci, 2012.
Virč, Zlatko, Hrvatski sokol u sjeveroistočnoj Hrvatskoj, Vinkovci, 1998.
Vježbovnik za sva Hrvatska konjanička sokolska društva, Savezni tehnički odbor Hrvatskog sokolskog konjaničva, Vukovar, 1927.

Voltežiranje dva jahača na konju uz pomoć povodničara i bičara